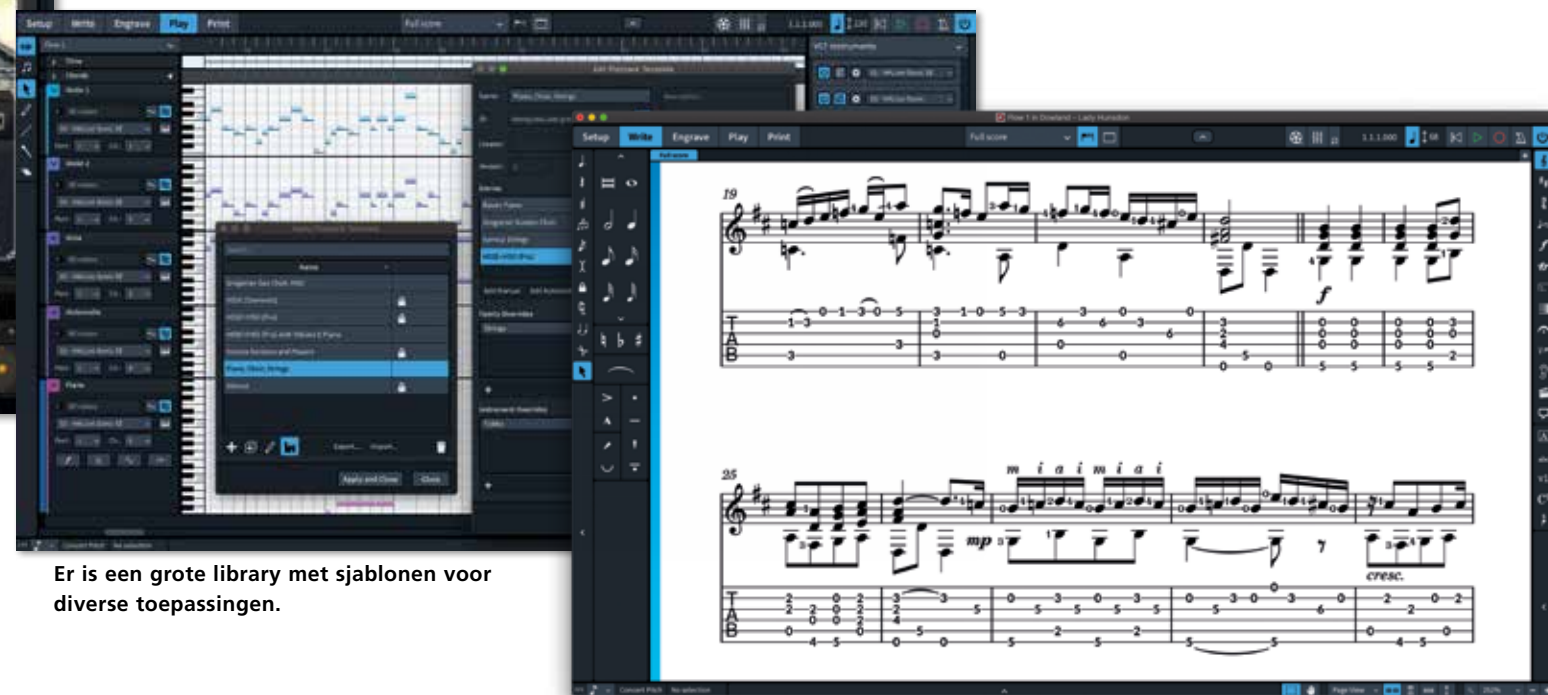

HALion SE bevat veel interessante soundmogelijkheden.

Er is een grote library met sjablonen voor diverse toepassingen.

Tabulatuur voor snaarinstrumenten is goed uitgewerkt in Dorico 3.

Steinberg Dorico Pro 3

Volwassen muzieknotatie

Het is een hele opgave om vanuit het niets een compleet nieuw muzieknotatieprogramma uit de grond te stampen en te concurreren met gevestigde namen als Finale, Sibelius en Notion. Toch is dat precies wat Steinberg een paar jaar geleden deed met Dorico. Onlangs verscheen versie 3 en we zijn benieuwd hoe compleet Dorico inmiddels is.

De ontstaansgeschiedenis van Dorico is bijzonder. Avid had Sibelius aangekocht en ontsloeg kort daarna het complete ontwikkelingsteam - nog steeds een onbegrijpelijke beslissing. Steinberg zag mogelijkheden en huurde het team vervolgens in om Dorico te ontwikkelen. De eerste versie uit 2014 was al veelbelovend. Nu we bij versie 3 zijn, zien we dat er een veel completer en goed doordacht notatieprogramma is ontstaan. Het voordeel voor het ontwikkelteam van Dorico is dat men gebruik kon maken van de krachtige computers en ontwikkelomgevingen van nu, en niet zoals andere programma's moest voortbouwen op een concept dat tientallen jaren geleden werd ontworpen met de beperktere software- en hardwarematige mogelijkheden van toen.

Realtime Ik heb door de jaren heen diverse notatieprogramma's gebruikt, en als toetsenist mis ik in veel programma's nog steeds goede mogelijkheden om muziek realtime via midi in te spelen, die het programma dan flexibel omzet in notenbeeld. Het zit er vaak wel in, maar levert een hoop technisch gedoe op en werkt niet zo flexibel als een daw. Daarna was in andere programma's de workflow-scheiding tussen componeren en arrangeren in een daw, en het uitwerken van de notatie in een notatieprogramma onder Windows, altijd te groot. De score editor in

Cubase is helaas nooit geworden wat we ervan hadden verwacht. Het track voor track importeren van midifiles vanuit de daw in het notatieprogramma was vaak nog de beste oplossing. Daar brengt Dorico verandering in. Het is weliswaar geen daw om complete muziekproducties in te maken - hoewel je op midigebied met het bijgeleverde Halion Sonic SE3 een heel eind komt - maar Dorico 3 biedt wel de mogelijkheid om zonder gedoe via midi realtime muziek in te spelen die daarna goed wordt geïnterpreteerd en in notenschrift wordt omgezet. Tijdens deze test bleek dit zeer werkbaar en vergelijkbaar met het inspielen in een daw.

Swingtime Een belangrijke schakel bij het achteraf bewerken van ingespeelde of geïmporteerde muziek is de piano roll. Hier zie je altijd de onderliggende notenstructuur, zodat je notatieproblemen of onduidelijkheden snel kunt oplossen. In de piano roll kun je zelfs de verhouding zien tussen hoe de noten hoorbaar worden afgespeeld en hoe ze worden genoteerd. Zo kun je belangrijke timingverschillen tussen het klinkend resultaat en de notatie handhaven. Dat is prettig want noten schrijf je vaak eenvoudiger op dan dat ze in werkelijkheid worden gespeeld, bijvoorbeeld bij swingtime in achtste noten.

Gitaristen In de eerste versies van Dorico kwamen gitaristen die in tabulatuur wilden noteren er nog bekaaid af, maar dat is nu ruimschoots goed gemaakt. Er zijn tabulatuur-sjablonen voor een groot aantal snaarinstrumenten, en je kunt ze ook zelf maken. Notatie en tabulatuur zijn gekoppeld op twee balken, waarbij je zelf kiest welk van de twee je wilt zien. Noten op hogere posities op de hals noteren in plaats van de laagst mogelijke positie die Dorico zelf standaard kiest, kan snel met toetscommando's worden geregeld. Fysiek onspeelbare notencombinaties worden duidelijk aangegeven. Nootlengtes kunnen op verschillende manieren boven de tabbalk worden aangegeven. Ook het toevoegen van akkoorddiagrammen laat niets te wensen over. Je kunt ze ook zelf maken en aan de bibliotheek toevoegen. Natuurlijke en kunstmatige flageoletten kunnen eveneens worden genoteerd. Bij het tweede type kun je uiteraard ook aangeven welke boventoon er gespeeld moet worden. De op elektrisch gitaar vaak gebruikte pinch harmonics en allerlei soorten bends, prebends, hammer-ons en pull-offs kunnen ook worden genoteerd.

Speerpunt Dorico wordt geleverd met een volwassen soundset in de vorm van Halion Sonic SE, Halion Symphonic Orchestra en Soundiron

Olympus Micro Choir voor Halion Sonic. De sjablonen kiezen automatisch de juiste patches voor het betreffende ensemble, en het is zelfs mogelijk om verschillende stemmen op een balk aan specifieke klanken toe te wijzen, bijvoorbeeld bij opgedeelde strijkerspartijen die verschillende speelmannieren gebruiken. Een Dorico-project is standaard verdeeld in meerdere zogenoemde flows. Dit kunnen delen van een muziekstuk zijn of de verschillende stukken in een compleet boek. Hierdoor kun je flexibele lay-outs maken terwijl alles binnen één project blijft. Op de Engraving-pagina bepaal je tot in de puntjes hoe het eindresultaat eruit moet komen te zien. Dit gaat qua details echt heel ver, en daaraan kun je zien dat Dorico een professioneel programma is, ook voor uitgever. Een volledige score afdrucken met tig notenbalken levert enorme vellen op met kleine nootjes. Het is handig als een notatieprogramma de essentie van een partituur intelligent kan samenvatten in een aantal notenbalken met een leesbare grootte, waarbij groepen met verwante instrumenten worden gecombineerd op een tweebalkensysteem. Dat is een van de speerpunten van Dorico waar de ontwikkelaars veel aandacht aan hebben besteed.

Leercurve De weergave van maatnummers kan nu zeer flexibel worden ingesteld, waarbij je in een partituur zelfs per balk kunt kiezen of de nummers wel of niet moeten worden getoond. Navigatie door de noten en bijbehorende attributen (bogen,

articulatiekenners, et cetera) is verbeterd, zodat je met de cursortoetsen en tabtoets op je toetsenbord snel bent waar je wilt. Een fantastische functie is het invoeren van een hele strijkerssectie in akkoorden waarbij de noten automatisch worden verdeeld over de verschillende balken van de sectie. Ook heel handig zijn de snelle commando's om noten te verlengen, bijvoorbeeld tot de volgende noot of over de selectie van meerdere maten (rusten) die je hebt gemaakt. Dat kan ook op verschillende balken tegelijk in een partituur. De leercurve van uitgebreide notatieprogramma's kan vaak steil zijn. Bij Dorico valt dat erg mee. De structuur is logisch en op YouTube staan goede tutorialvideo's. Het was voor mij in ieder geval de kortste inwerktijd tot nu toe voor een notatieprogramma.

Veelzijdig Ik ben onder de indruk van de veelzijdigheid en de diepe, maar toch gebruiksvriendelijke functies. Het is duidelijk dat Steinberg kosten noch moeite heeft bespaard om Dorico 3 Pro zo snel mogelijk een stevige positie in de markt te geven. Dorico 3 Pro kan inmiddels de concurrentie met de gevestigde namen goed aan. Ik ben benieuwd naar de nieuwe functies die er de komende tijd nog bij gaan komen. 🎧

'De leercurve van notatieprogramma's kan steil zijn. Bij Dorico valt dat erg mee'

Eppe Schaap is toetsenist, gitarist en producer en geeft ook les in deze vakken, momenteel aan de Heuvelrug Muziekschool. Hij houdt zich bezig met diverse stijlen, van fifties-rock & roll tot symfonische rock en van eighties-pop tot trance. Synthesizersounds programmeren is ook één van zijn passies.

Steinberg Dorico 3 Pro

Type: muzieknotatieprogramma

Sounds: bijna 1500

Midi: realtime en step-time invoer, piano roll editor

Tabulatuur: ja

Microtonaliteit: ja

Delen per project: onbeperkt

Import/export: MusicXML, midi, pdf en grafische formaten

Verdere functies o.a.: akkoordsymbolen, niet-gestemde percussie, drumsetnotatie, ondersteuning vst 3, automatische engraving, muziek zonder maatstrepen

Prijs: € 559,- (Dorico Pro 3); € 99,- (Dorico Elements)

Importeur: Steinberg (dorico.com)